

СТАРМАЛИ

У Новоме Саду 30. септембра 1889.

„Стармали“ излази трипут месечно. Годишња цена 4 е. — годишња 2 е. — на 3 месеца 1 е. За Србију и друге крајеве; 10 — 5, — 2½, динара или франка. — Власник и одговорни уредник Змај-Јован Јовановић; Издаје штампарија А. Пајевића у Новом Саду Ручопис се шаљу уреднику (Dr. J. Jovanović, Kamenic, (Srem) Syrmien). — Претплата и све што се тиче администрације пиље се штампарији А. Пајевића у Нов. Саду, из Србије књижари Валожића Београд и Ниш. — За огласе плаћа се 6 новч. од реда.

Поздрав срп. нар. позоришту.

Добро нам дошло, позориште драго,
Мезимче наше (малко поодрасло),
Што ниси веће, нисмо ми том криви,
То је туђе масло.

Ти се потуцаш по беломе свету
(Најбељи је зими, кад западну снези)
Ал ти се не даш, немој се ни дати,
Свугде и свакад ти си на белези.

Многи те мрзе, твој их углед сврби,
Преко те гледе, ал то нису Срби,
Многи би да те увек даље тера,
Унапред виче: А ха, ево звера.
Бога ми и јеси — буди реч у шали —
И јеси неки ти Ахазвер мали!

Ти немаш свога ни дома ни крова!
Ни својих коња, ни својих хинтова;
Твоја је селена, — јер се увек селиш, —
Ал примајућ' мало, ти нам много делиш.

Немаш оркестра, — то је нека мана —
Ал за то свугде пађе се Цигана;
Свирка је свирка, излив неке чезње,
А кад је немаш, — ти умеш и без ње.

Ево те сада у лепоме стану,
Сомборци ће тебе носити на длану,
Слогом ће те срести, и сачувај боже
Да би с' когод свађо око које ложе.

На твојој је лицу ружичаста боја,
То је дика наша, и наша и твоја;
Да бог да да ти овде лепо прија,
Да ти буде боја јоште руменија.

Сомборци јесу гостољуби стари,
За госта увек спремни су им дари,
За љубав госту „терамо и кера“ —
К нама још није дошла филоксера.
Наћи ће се и сад добра чаша вина,
— Ал за то неће страдат' дисциплина.

Добро нам дошло, позориште драго,
Сиромашног српства животворно благо!
Са твог ведрога лица сведоџба се чита,
Да се не бојиш код нас дефицита.

Дошло си к нама и с трудом и муком,
Па с чиме поче? — са „Златним науком.“
Ти нама злата, — ко то призн'о не би!
Ми ћемо за то барем сребром теби.

Добро нам дошло, позориште мило!
У нашим грудма нешто ускипило.
Добро нам дошли, неуморни људи, —
Стара наша слога ево се буди.

Сомборац

Политички преглед.

Ево нам дође дакле време, да запевамо: „О
кто, кто,“ али не „Николаја служит,“ него: „О кто,
кто — Октобар је дошао“. А Октобар то вам
је месец, кад сунце ступа у знак шкорпије, и за
то падају тога месеца толике женидбе и пишу се
толике критике на нове књиге и позоришне пред-
ставе. Критике се те пишу, наравно, sine ira et stu-
dio, и заиста, многи пишу критике без икакве штуд-
дије.

Док код нас траје месец Октобар, дотле је у
Загребу листопад а у будапештанском водоводу
водопад, и то тако јак водопад, да вода све већма

опада, те људи немају доста воде да пију, него падају у тифус. те пију медицине. Тако се до скоро разболевало у Будимпешти недељно по 200 људи од тифуса, чему су управо рећи сами криви, што не пију бордова и шампањера, него ону нездраву водурину. Ваљда неће и у томе кривити министра Тису, јер Тиса није пио ону смрдљиву воду, него много здравија пића, па што се нису угледали на њега! Богме да је Тиса пио воду из оних забрђаних и пукнутих цеви, не би био у стању, да онаке класичне здравице изговори, као у Великом Вараду. Па кад вараду нек вараду, ми не морамо за то веровати или можемо онако само у полак веровати. На пример кад они нама кажу: „Даћемо ми вама све што желите,“ а ми треба полак од тога да узмемо, дакле као да су казали: „Даћемо ми вама!!“

Иначе се октобра месеца и много важнији послови обављају, него што је држање здравица. Тако на пример овога се месеца просипа ђубре по виноградима (и по новинама); насађују се квочке (и полицајски чиновници); загрђу се виногради (и високи дефрауданти); тамане се шуме (и рампаши); из Америке се набавља овамо винова лоза, а у замену се шиљу овдашњи касири у Америку (то су све филоксере криве); сви перјодични листови (и порезна звања) отварају нову претплату; српски списатељи купују нове — бавкете за вексле; у Карловцима се састаје (суботом) конгрес новосадских ботаника (и Герман је једном на сабору говорио о црвеном купусу); напредњаци у Србији увукли су се у своје рупе, да преславају зиму; Молох се претвара у српски позоришни дефицит; слога сомборских Срба меће се у шпиритус; а братство новосадских Срба шиље се у зулукаферски музеј и т. д.

Овога месеца чујемо да ће изићи многе нове књиге од познатих и непознатих српских списатеља. Тако н. пр. Пера Тодоровић пише катихизис за више девојачке школе; В. Пелагић саставља енциклопедију свију медицинских наука; др. Стева Павловић пише стручну расправу о амфибијама; Поп Аћим дјететски чланак о шткодљивости алкохолних пића; Абердар зноји се око расправе у којој доказује, како је тронтава и естетика и слобода без напредњачког мидера. Проф. Матић пише оригин. веселу и гру, са жљосним насловом: Иш туђе! Иларијов Руварац спевео је оду Панци Срећковићу на бугарском језику а са цинцарским мотом и мотовилом; Михајло Валтровић изнеће свој суд о археолошкој вредности „најновијих“ вести у „Нашем Добу.“

Из Београда јављају да је краљица Наталија сада већма удаљена од свога сина, него док је била у Јалти. Јер док је у Јалти била није могла ни она а ни краљ Александар осећати таквих мука и болова, као сад, кад су тако близу и опет тако далеко. Ја не знам шта мисли та напредњачка влада у Београду и тај Никола Христић! Како могу бити тако немилостиви! Али даће бог, доћи ће, кад тад радикални или либерални људи на крму српскога брода, и ти ће признати да и срце има своја права, да и природа има свој устав.

П у с л и ц е.

⊙. Сад се у Србији највише чује реч: „Бројеви говоре.“ Бројеви, истина, говоре, ал ни бројачи не ћуте.

Ш О Д Л И С Т А К.

К њ и ж е в н и к.

— ПРИПОВЕТКА. —

Велизар Витомировић седео је у Варадинској пивари. Главу је наслонио на руку и замућеним очима гледао је у празну чашу. Тешке мисли витлаху му се по глави, да по кад кад избију на лице или на уста. Шта да ради? Испит зрелости положио је са успехом, о ком се не може сумњати: пао је на годину дана. Професори, по историјској неправди својој, нису му ћутање на испиту тумачили по пословици: ко ћути, као да се слаже, већ су га са свим по филистарски тумачили као незнање. А то је очевидна неправда — тамо њима! До душе он се није баш прекинуо изучавањем оних разних предмета, који се, по некој застарелој и глупавој системи, за испит зрелости траже; он је више ишао за тим, да се изобрази у практичним струкама, које би му у доцнијем животу од веће користи биле, него они буђави класици, чији се језик не говори ни у самом Риму. Али шта ћеш! Њихова је старија и јача, а он, појединац, не може се бочити с толико њих.

Но шта да ради? Да иде у богословију? Тамо је опет онај старо-словенски језик са својих јор, јер, јус и

бог те пита с каквим кукама и веригама! Уз то није осећао у себи никакве способности за свештенички или монашки чин. Да иде у солдате? Да му ваљда заповеда свака надута капларина! — Али — Велизар се стресе — тамо мора, хтео не хтео, особито сад, после тог проклетог „надежа.“ Та зар нису могли ти професори и на то помислити! Но — Велизар се насмеши — он је јединац у мајке, те ће се ваљда провући. Да студира економију? А шта ће врагу обрађивати, кад нема ни толико земље, колико треба у сакцију, у лонац за цвеће! Не зна шта ће.

По свој прилици, да му падне што год на ум, наручи опет пива и наслони главу на другу руку.

У једаред диже нагло главу, испразни чашу на душак, запали цигарету, устане, плати и пође.

Решио се.

А и за што да се не реши? За што да напусти тако класичну замисао? Ту бар не треба ни капитала ни науке! Капитал је у глави а средства су перо, мастило и хартија. Да, он се решио на велико подухеће. Показаће он тим професорима, кога су они срушили! Ха! Нису га схватили, нису упознали суво злато у њему, неисцрпиво благо, које већ сад види претворено у форинтаче, а те све шуште.

Он ће да постане — књижевник, новинар, песник, једном речи, он ће се бавити по вишим сферама а аbla-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ⓒ. Сад опет „Ново Време“ вели, да митрополит Михајило „вужи и трује српску децу.“ О, људи божи, отров од неко доба мора да је јако појефтинио.

Ⓓ. Министри обично вољу велику пратњу, — ал наш је Тиса тако скроман, да му је и то немило што га Апоњи устопице прати.

Ⓔ. Даклем Пашић је изабран у три среза! Хува, бука: шта ћемо сад наопако!!! — Е па два ће му се среза срезити, као што већ у таким приликама бива. (*Difficile est Calemburum non facere*).

Ⓕ. Па кад могу турске паше имати три репа, што не би Србин Пашић имао три избора. Ако су његови избори неке туга, онда је он заиста у ч-туглија.

Ⓖ. Ала је тај „Бачванин“ здраво строг; замера г. Глибонском (учитељу српског језика у Карловцу) што прави у српском језику дедималне погрешке.

Ⓖ. Кад је један Чивутин читао у 143. бр. „Заставе“ да нови барут без дима нема мириса, он рече: Ну, мени ни један барут не мирише.

Ⓖ. Сви избори у Србији били су на Крстовдан, — и гле, заиста ни један Чивутин није изабран.

tivus absolutus и грчке глаголе на *ми* неба задрже они тамо. А нашто му то? Да буде српски књижевник, не мора их знати; не мора управо знати ништа; доста је ако напише оно, што му падне на ум. А да ће му што ваљано пасти на ум о томе нема сумње. Та зар је ово ништа, што му је сад ево пало на ум? Та идеја та заслужује, да се овековечи! И он ће је овековечити, кад једаред, као славан књижевник, напише своје мемоаре. Нека свет зна, како је постао књижевник — чисто, чисто би захвалио професорима, што су га срушили. Јер да тога не беше, не би имало Српство таквог књижевника.

Књижевник!

Велизару се шириле груди и он је корачао све брже и брже, да му идеја не измакне. Кад је дошао до ђуприје, била је отворена. Савије десно у алеју и седне на клупу. Извади бележницу и напише на чист лист: „Данас, 22. јула 1880. решио сам се, да будем књижевник. У добри час!“

— Тако, сад не ћу бар заборавити... мумлао је у себи. Што се тиче испита, то и тако не ћу заборавити, не морам дакле ни забележити. Да га на годину опет полажем? Ваљда сам луд! До то доба изаћи ће већ прва књига мојих песама, приповедака или иначе каквих расправа. Па ја, припознати књижевник, да се дадем испитивати од људи, који... но, не ћу у напред ништа да

џ. Кад какав скупштинарски кандидат у Србији не буде изабран, па за то добије колику — је ли и томе крив количник?

Ђира. Зваш ли шта сам синоћ радио?

Спира. Шта?

Ђира. Превртао сам овогдишњи „Стармали“ да још једаред прочитам песму „Дуд“, да видим тај социјализам, што на дуду расте.

Спира. Но, па шта велиш?

Ђира. Ако је обрана имовине и својине од туђег насртаја: социјализам, е овда је најсоцијоналистична песма коју сам икад читао.

Кад је одобрен устав Матице Српске?

Ко хоће ово да не зна, тај нека чита „Нашега Доба“ број 71.

У уводном чланку на првом ступцу (врста 20. од горе) стоји да је тај устав одобрен: 21. априла 1864.

У истом чланку, стубац други (врста 2. од горе) вели се, тај је устав одобрен 6. јула 1863., односно 18. марта 1864.

Сад нека свако бира датум, ко који воли. Један је можда истинит, а друга два су за цело лажни.

кажем, не ћу ни себи ништа да обричем, хоћу да изненадим себе, Српство, свет. Зар то нису идеје, господо моја!?

Велизар се и нехотице диже са клупе, тако га је занео нов позив, тако га је завела сјајна будућност.

На ђуприји се сусрео са професорима; наравно да им се није јавио, јер до тог моралног савршенства дошао је, чим је оставио гимназију, као и многи други.

— Нек се једе, мумлао је у себи.

Али се професори нису једили, јер га нису ни приметили.*)

Велизар стигне у Нови Сад и одмах сврне у прву књижару. Купи нову бележницу, у коју ће уписивати идеје, које му падну на ум, кад није таман у својој соби, за писаћим столом. „Нек не пропадне ни једна!“ говорио је у себи.

Да како, да не ће за сад ником казати ништа. Најпре ће писати и писати — што му падне на ум: лирске, епске и драмске песме, приповетке, новеле, и израдиће грађу за велики роман из српског живота, у ком ће особито pazити на нов друштвени правац.

С блаженим осмехом пипне се за цеп, у ком му је

*) Ја сад себи представљам неке идеалне, или бар полуидеалне професоре, па чисто би се тукао са Велизаром.

Слагач, — (т. ј. слагао сам да сам слагач.)

Досетке, наивности и др. из дечијег света.

Ово је било прошле вакације. Било је време ружно, ја сам седео у соби и читао, а моја сестрица се опет играла са њеним луткама. У једанпут дођу у собу другарице моје сестре а све су биле искисле. Тада ће Катина — једна од другарица — мојој сестри рећи: „Видиш, Милена, ми ишли по киши па смо све искисле.“ Моја Милена застане као да нешто важно мисли; но одмах дође к мени и рече ми ва уво: „Браца, молим те, погни и ти мене мало на кишу да идем и ја по њој.“

Дане.

Био сам гост код мога пријатеља Н., ту сам и преноћио. Његов синчић Љубиша у вече, пре него што ћемо лећи спавати (сви у једној соби), навије будилник (Weckuhr) да га пробуди у четири уре, да може ићи на јутрење. И мајде, будилник је био тачан, угод у четири сата почне брвдати и штропотати. Јест ал мој Љубиша не устаје. Онда ја проговорим:

— Чујеш ли, Љубиша, будилник?

— Не чујем, одговори он, насмеја се и мислим да је брзо затим заспао.

М. М—ћ.

Исти Љубиша (тако су ми причали) запита је-даред свога оца: где је Мадагаскар.

Отац његов није ни сам био на чисто са правим одговором који иде на то питање, па му рече: махви ме сад, други пут ћу ти казати. — сад имам посла.

нова бележница, која ће на скоро бити пуна прекрасних идеја, све самих песничких клица, из којих ће се изродити најлепши плод.

— Па онда, настави у себи, кад испишем тако читав пласт хартије, кад избаћим сваковрене књижевне плодове, онда ћу стати пред уредника „Висебабе“ и предати му своја дела. Ако му не буде прва реч „хонорар“, онда смо већ свршили. Кајаће се он, кад ушчита моја дела по другим листовима; али ја ћу бити хладан као стена и, ако се ипак смилујем на њега, послаћу му који рад тек само „пер нахнаме“, „у наточ.“ Ваљда ћу допустити, да ме још критизира! Ха, критика! И та ће бити моје поље. Ала ћу да поваљам ове ситне мушице, које се мувају по српском ваздуху! Бићу немилостив. Молиће ме они, милиће преда мном; али... но видиће се већ.

Велизар оде кући, поспрема са стола све књиге школске и баца их под кревет. За тим развије хартију, седне и узме перо у руке. Седео је и мислио је доста дуго, али написао није ништа.

— Сутра! рече у себи, данас сам узбуђен. А зар није за данас већ доста, што сам се решио, да идем у књижевнике! Та како и не!

И он баца перо, зграби шешир, набије га згузваног на главу и упути се у шетњу.

(Наставиће се.)

Љубиша. Тата, ти би канда волео да те нисам ни питао.
М. М—ћ.

Мала Марина која је радо јела смокве, ал ни-кад није добила више од једне две, рећи ће једном својој матери: Мајка, ја би тебе нешто питала, ал ти ми нећеш казати.

Мати. Питај само.

Марина. Ал ти си то ваљда већ заборавила.

Мати. Можда и нисам. Па де брзо, немој ваздан околишати.

Марина. Је ли, мајчице, пошто је био читав венац смокава кад си ти била дете.

(Мати ју је разумела и жељу је њену увенчала читавим венцем смокава.)

Фемки.

И ти мени не верујеш,
И речи ми мераш строго
Кад ти кажем да без тебе
Ја живети не бих мо'о.

Чуј ме дакле: песме моје
Ствара твога лица чар,
А ја за њих, драга Фемко,
Примам красан хонорар.

Емилије.

Немој заповедати мртвом човеку.

Кад је умро ча-Гавра, бог да му душу прости, — који је за живота винограде, који се зваху „забран“, чувао — његова Макрена по обичају, а можда и из жалости, почела је над њим запевати и нарицати. Између осталог почела је ређати све своје сроднике из места који су поумирали, и преклињала ча-Гавру да их, кад оде на онај свет, поздрави. Ту, у соби код мртваца десио се и Тома „Гаров“, — као што га Кеверишани зову, — који је имао ту срећу, те је наследио „званије“ пок. ча-Гавре — и он је то све без икакве примедбе слушао. Али кад је Макрена почела ређати: „поздрави ми мога пријатеља Јову из Иланче, па поздрави ми овог и овог из Избишта“, е ту већ Тома „Гаров“ није могао бити равнодушан, већ се разјари и повика на Макрену: „Бре не лудуј, жено, немој да трудиш мртва човека. Та и док је био жив, једва је до „Забрана“ могао отићи, а како ће сад овако мртвототићи чак у Иланчу, па у Избиште? Него, гледај свој посао и немој мртвом човеку заповедати.“

Послао Кеверишанин.

Недостају крила.

Некој жени ил девојци
Недостају само крила,
С којима би прави анђо,
Или права — ћурка била.

„Ћ.“

Нека враг носи!

(Народна.)

На хапиларски бајрам донесе мали Мехо хоџи питу и тикуну, па још и нешто пара на дар. Хоџи буде мило, но ипак ће по своме обичају рећи: „шта је то радио твој отац? То је много од њега.“

На то ће дијете: Валаха, хоџа, и мајка рече да је много, ама б бо вели: „нека враг носи!“

„Б. В.“

Чакшире од $\frac{3}{4}$ рифа.

Кажу, — ако не лажу — да је кројач Шаца, кога су обично „мајстор шнајцом“ звали, био велики угурсуз, лопов и варалица. Угурсуз с тога, што је радо правио којекакве лудорије са својим муштеријама, лопов с тога, што је од сваке материје, која му је донешена да сашије ово или оно, украо један део; а варалица с тога, што је многог преварио, да за један прслук н. пр. треба исто толико штофа, колико и за једне панталоне

Једном дође к њему тврдица Јанаћко, да му сашије једне панталоне.

После мучног избора и дугог разговора реши се газда Јанаћко, да узме тај и тај штоф; тешком муком погоде се и за руке, али никако не хтеде узети више од $\frac{3}{4}$ рифа, доказујући мајстор шнајци, да за његово слабачко тело више штофа не треба. Најпосле призна ч Шаца, да може сашити чакшире и од $\frac{1}{2}$ рифа, и тако ствар буде уређена, с тиме, да газда Јанаћко у напред плати, јер мајстор шнајца нема *случајно* новаца, да купи штоф и пр. . . . После неколико дана донесе Шаца панталоне газда Јанаћку и овај узме да их одма „проба“. — Лепо. — Обуче их, фајн панталоне, али само малер, што ногавице не допиру *ни до половине голеница*.

Јанаћко се обрецну на мајстор Шацу: „Каква је то комедија! Ваљда пећу у њима на једек?“

А мајстор Шаца са свим мирно рече: „Таман ми је толико изашло од $\frac{3}{4}$ рифа, а ја сам вам рекао, да умам чакшире сашити и од *пола рифа*, само те онда не би дошле *ни до колена!*“ . . .

Овамо, онамо, газда Јанаћко мораде, да не би деца за њиме трчала, купити нов штоф, из кога му угурсуз начини ваљане чакшире, а оне кратке таман беху за његовог *синчића* као да их је за њ' и кројио! — — — Он до душе, каже, да вије, али не морамо му ни ми баш све веровати!

Др. Казбулбуц.

Тако ми и треба, мени невернику!

или

Права платонска љубав.

Вол'о сам је . . . волела ме,
Да се реч'ма касти не да, —
Глед'о сам је . . . гледала ме
К'о што мајка чедо гледа.

Љубав наша беше јака.
К'о што ј' јака руска сила,

Ја сам њојзи . . . она мени
К'о „шаумторта“ беше мила.

Али једном, кобни удес
— Њим још и сад ране лечим. —
Раздвоји нас . . . јер је вид'ла:
Где пред њеном другом клечим. . .

Па сад поглед бар да баци,
— Поглед што ми душу снажи —
Већ у пркос, за освету:
Место мене — другог тражи!

Кеверишанин.

Добро пази коме ћеш веровати.

Близу једног села, које поред свег тога, што је врло мало било, имађаше доста велику крчму, лежала је варош Б. Путници, који су овуда пролазили свраћали су у ову сеоску крчму, где су се поред једне две (а који пут и више) флаша вина разговарали о дневним догађајима и шта је већ ко знао.

Крчмар који је при таким приликама увек присуствовао, радо је слушао а особито онда, када би који шаљивчина каквом досетком цело друштво засмејао.

Једно после подне сиђе се с кола неки господин и чим је ушао у биртију викне: „крчмару! ја тргујем с марвом, за један схаат најдуже стигнуће ми овамо марва, једно 300 свиња и 200 волова, оћете ли имати доста места и доста хране?“

„Ја ћу се већ постарати,“ рече крчмар и заповеди да се штале уреде и да се храна приправи. Прође један сахат од доласка путничког, ал марва никако да се укаже; тада странац зашита газду, да ли имаде и да ли би му могао узамити једног јахаћег коња, да одјаха пред марву. Бирташ одговори да има и одма отидне по коња, којег је тек тога дана купио, да обрадује свога сина, који се из Б. имао скоро вратити.

Странац. Има ли ваш син важна посла у Б?

Крчмар. Има. Посло сам га да прода неколико буради вина, скоро ће се вратити.

Странац. Па то ћу се срести с њим. Можда ће ми он моћи штогод казати о мојој марви. Е сад с богом! Збиља кажите кочијашу где је овдашњи колар, да отидне да оправи кола, те да се сутра у јутру можемо кренути. С богом остајте!“

По одласку госта отиде крчмар и упуту кочијаша код колара, који наскоро отидне. Наш странац пак јахаше друмом, где сретне једна кола на којима један леп младић бејаше, којег по описивању упозна да је то бирташев син. Заустави кола и рече младићу да је по жељи његовог оца њега чекао да му прода коња, којег је оцу показао и који му се допао, и да се за цену удесе.

Син погледа коња, на којем не бијаше мане, и купи га по врло јефтиној цени и пун радости врати се родитељском дому, где цео догађај исприча.

Крчмар кад је то чуо и када кола од колара не дођоше, увиди да га је љуто преварио онај пробисвет и варалица.

С немачког

Банаћанин.

Деда Глиша се неда збунити.

Две другарице, које су од скора почеле учити француски, разговарале се о својим задатцима.

Збиља, рећи ће Мара, како треба казати: *La ceur* или: *Le ceur*?

Тинка одговори, да ни она није сигурна како је правилније рећи.

Ту је у закутку седео и пушио стари деда Глиша, који дабогме, није знао француски ни бекнути, али је иначе био врло досетљив човек; па девојке, ђаволанке, да направе „хеџ“, запитају деда Глишу, да он пресуди како се каже: *ла кер*, или: *ле кер*.

Деда се насмеје па одговори: Не ваља ни: *ла кер*, не ваља ни *ле кер*.

— Да шта ваља?

— Ваља: ликер.

Нека буде и овој пријатности крај.

II.

Одговарајући, онако с ногу, на чланака што је био у 106. бр. „Браника“ без наслова, под датумом „Нови Сад 8. септембра“, знам да одговарам самоме уреднику, мом старом пошт. пријатељу Миши Димитријевићу.

Таки у почетку тога чланка говори писац му о писму др Јојкића „упућеном на уредништво „Стармалог“, којим писмом др. М. Јојкић отклаује даље примање листа „Стармалог“ уз мотивацију.“ — То је кратко писмо штампано било у 25 бр. „Стармалог“; но др. Јојкић је сам увидео, да му избачену погрду ваља мотивирати и потрудио се да то учини у свом дугачком писму, штампаном у бр. 26. „Стармалог“. „Бранику“ је пак довољно мотивација у речима да сејем „криве појмове, неморал и отров.“ Хвала! — Огледало времена!

„Браников“ дописник чуди се, како доведох „Браник“ и читаву „цартају, која овом листу за леђи евоји“ у свезу са приватним писмом једне приватне личности. Ја нисам ништа друго рекао, већ да је тешко веровати е је др. Јојкић то учинио без знања партије. Шта је коме тешко шта лако веровати, то је субјективност, о којој други не може судити. Нисам ја мислио да се за 24 сата могла искупити слободоумна нар. странка па да у великом скупу свом Слободићеву писмо одобри. Ја сам то мислио, што је и др. Јојкић признао, т. ј да ми писмо није послато без знања а макар само и једног пријатеља, а дописник „Браников“ нека метне руку на срце, па нека каже, да тај пријатељ није био баш он, баш главом уредник „Браников“, којем је у власти неке ситније партајске ствари и президијално или субпрезидијално решавати. (А на питање: ко је тај господин што се француски зове *On dit*, нит се кад одговарало нити ће се одговарати. Ево га, па га питајте.) — Но не скидајући руке са срца, могао би поштов. г. Миша Димитријевић још рећи, је ли он и најмање одговарао др. Јојкића да ми тако писмо не шаље. Јамачно није, јер ни у своме чланку, на који одговарам, поступак Јојкићев није ни најблажије осудио; и тиме тек добија важност и замахај писмо г. др. Јојкића.

За што сам рекао „Браниковачка странка“ Е па странке, баш као и потентати, имају своју велику, пуну и своју кратку титулу, у обичном говору употребљава се обично тај краћи назив. Ето и сам писац чланка, на који одговарам, у истом чланку говори о „партаји, који стоји „Бранику“ за леђи“, а то је то исто што и „Браниковачка странка“. Уверавам да тиме нисам ишао на увреду, као год што нисам никал мислио врећати другу странку, кад сам је називао „Заставашком“. — И у писмичарењу и цензурчању ваилази се на огледало времена.

Што ми се вели, да сам ја увек припадао „ерској нар. слободоумној странци“, да јој и сад припадам, јер заузимам место у самом егзекутивном одбору те странке, на то ми је рећи, да ја и сада припадам тој странци, али само у оној висини њеној, до које не допире подела на „Браниковце“ и на „Заставаше“, припадам духу, ал не и расцепу њеном. И егзекутивни одбор треба на тој висини да стоји, па ће стојати на ширем и на јачем темељу. Кад сам биран за члана егзек. одбора, нико, ни мени, ни г. Муачевићу није рекао да тиме морамо сићи куд нам се не силази. Смешно ми је то, што сад морам припадати (опет велим) „Браниковачкој странци“, а добро се сећам, кад се завршиле седнице саборске године 1885. ја сам се други дан још бавио у Н. Саду, тог дана држана је конференција, која ће решити, да се покрене „Браник“, — па јесам ли био зват на ту конференцију? — Нисам. — И у недоследном натезању и у нелогичним тирадама наилазимо на огледало времена.

Па онда се још вели да је и сама појава „Браникова“ била три у очима „Стармаломе“, који је одмах за први број „Браника“ запео и на том задиркивању систематски јашо, — ако је то истина, онда је заиста великодушно што сам после године дана изабран за члана егз. одбора. Али тако није. „Стармали“ је много што-шта прећутао и „Бранику“ и „Застави“. а кад је што морао рећи, рекао је по нужди и по уверењу свом. Непријатељски дух у Стармалога, било према „Бранику“ било према „Застави“, опазити могао је само онај, који је био и сувише пристрастан. Но да су „Заставаше“ били много ширих груди према уверењу мом, то им морам признати. Шта више, људи око „Заставе“ радили су на „Стармалом“ и то тако лојално, да нико никад ни покушао није протурити какву страначку загризцу, која се не би слагала са правцем и тоном, који сам „Стармаломе“ дао.

Вели се даље, да је „Браник“ имао сувише повода, да са уредником „Стармалог“ расправља, али није хтео да се упушта у полемику са шалјивим листом. Даклем није хтео да силази са висине своје озбиљности. (Грош хин, грош хер.)

Сад се иште да докажем је ли баш истина да се желило мене упрегнути „у таљиге партајске страсности.“ Ја не велим да се ко о моју незнатну личност отимао. Али вероватно је да би једини сатирички лист на овој страни свака странка волела уза се имати. „Заставаше“ то нису показивали. А што се тиче „Браниковаца“ ја већу да износим нити каква писма нити да причам о каквим разговорима између четири ока, доста је оно што је свима познато. Чланци од више стубаца нису избелили, да их више нико не може читати. — — — Не, — већу о томе да говорим, — јер би се морао дотаћи онога, што ме појако боли.

При крају вели мој поштов. пријатељ М. Димитријевић да „Браник“ не тражи престајање „Стармалог“. „Може „Стармали“ по нама и даље живити и веселити се.“ („И веселити се?!“ То је ваљда из речника Јоте Гружића).

Пре завршетка рећи ћу још да сам ја знао разумети многу огорченост г. Мише Димитријевића. Јер он је увређен, до срца и неправедно увређен. Али што се он испод уливаче те огорчености ни после толико година не може да извуче, то ми је чудно и то нам је штетно и шкољиво.

Ја сам се у многим чему слагао са „Заставом“ а у многим чему са „Браником“, тако на пример увек би потписао оно што је ономад (у 110. бр. „Браника“) речено, а то је — изгледа „као да пред партијским обзиром и да сваки други обзир, и изгледа, као да су партијски интереси важнији чак и од самог начела, ради чега се људи ујаво и деле у партије. Где то завлада, ту онда наступа као неизбежна последица — огорчење, које само разједа политички живот једног народа.“

Дај боже да се што пре тргну и с једне и с друге стране.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

III.

Таман ово завршисмо, а дође ми писмо од г. Др-а Паје Јанковића са жељом, да то писмо у „Стармалом“ штампам. Писмо нека уђе, а на њега нећу ништа одговорити, — већ и зато што не би имао ни времена за одговор у овом броју. Читаоци ће лако и сами погодити, шта би имао да приметим.

У Н. Саду, 8. октобра 1889.

Поштовани Господине!

У последнем броју „Стармалог“, међу примедбама на изјаву Дра Јојкића, без икакве нужде и невоље споменути је и моја маленкост, и осуђен је један мој чин, који се пре четир године догодио, — а који са спорним предметом баш ни у каквој свези не стоји.

Ја нисам пријатељ јавних протеривања у личним пословима, јер напоследку јавност има веће, узвишеније цељи него да расправља одиозне личне ствари. И зато што нисам пријатељ таквих протеривања, нисам дигао у јавности свога гласа ни онда, када се тај, од Ваше стране сада маркиран чин догодио, и кад сам због истога од неких према мени непријатељски расположених листова неправедно нападнут био.

А могао сам то учинити, јер су споменути листови очигледно изврнули истину, и мени нешто натоварили, на што ја ни у сну помислио нисам.

Но ја сам ипак ћутао и то из два разлога; прво: што сам држао да није вредно, да се прави зарма због једне малене ствари, — а друго што је правда тако јасно била на мојој страни, да сам држао да подметања и извртања тих мени непријатељских листова, ни код једног разборитог човека неможе своју цел постићи.

Но сада видим, да она интриганска котерија (опростите ми за овај јак израз али тај је по сто пута оправдан) с којом сам имао да се борим док сам више учествовао у јавним пословима — није пропустила да и Вас о овом питању криво не обавести.

Приметити морам и према Вама, поштовани господине, и ако нећу да сумњам, да Вас у пресуђивању наших јадних размирица чисто правдољубље руководи, а да сте требали бити тако обазриви, да свој обавештај о мојој маленкости, и о мом чину не црпице из „Заставе“ и од њеног уредника.

Ја сам у оно време поднео писмену оставку црквеној општини новосадској са којом сам се захвалио на општинарству и фискалату општинском. Та оставка је у главној скупштини прочитана, а ваљда је још и сад међу општинским списима, те тако о њеној садржини неможе бити сумње, и ко год је хтео да зна зашто сам ја захвалио, могао је то из те оставке дознати, јер је то у истој тачно и јасно наведено. Наиме у оставци стоји ако не баш од речи до речи али сасвим јасно: да се на чланству скупштине и на фискалату захваљујем из тог узрока, што сам како приликом мога избора за скупштинара, тако и приликом мога избора за фискала још више, приметио жестоке противности у великог дела скупштинара наперене против моје личности. Пошто је пак иначе у новосадској општини дотле примеран ред и поредак владао, а и истом приликом само се код моје особе показале те жестоке противности (сви су остали чиновници бирани једногласно) — то сам ја сматрао за родољубиву дужност, да своју особу из општине укљоним, па да тако слога опет на свима линијама завлада. То сам морао учинити и као пријатељ аутономије црквених општина, јер сам из искуства знао, да је највећа несрећа, и највећа срамота за наш автономни организам, кад се у црквене општине раздор увуче. Жртвовао сам дакле свој положај општинара и фискала, жртвовао сам своју материјалну корист, угушио сам своје лично расположење, које је услед неоснованих, неправедних и отровних нападаја до огорчења раздражено било — све сам то жртвовао за љубав слоге, за љубав части аутономије општинске. Тако се то догодило данас, а сутра је

„Застава“ већ донела лажан реферат, да сам се ја захвалио зато, што нисам једногласно биран, дакле quasi из повређене сјуете и претеране амбиције.

Међутим томе се ја нисам чудио, јер нисам ни могао очекивати праведне осуде, па ни разумевања за моју интенцију у „Заставе“ и њеног уредника.

Али се чудим, да не налазим разумевања ни у Вас поштовани господине, који сте баш истакли начело слоге, и који баш слогу и споразум као главну цел Вашег рада означајете. И чудим се, да не налазим разумевања за самопрегорелање, и за душевни бол што га човек осећа кад му се најбоља намера, најкоректнији акт злонамерно изопачи, и као оружје против њега употреби — у човека као што сте Ви, који је тако осетљив да због напада једног само човека, хоће да напусти лист, што је под његовом руком постао и нарастао.

Желио бих и молио бих, да овај обавештај узмете на знање, и да ово писмо у Вашем пошт. листу штампате. Држим да на то имам нека права, пошто је осуда мога чина у Вашем листу штампана, — а надам се да Ваше правдољубље неће допустити да се истина угуши, и да се тако „прекопају стазе кадтадашњем споразуму“.

Са особитим поштовањем

Др. Паја Јанковић.

Ја се надам да нећу имати повода и даље публику мориати у овој ствари. Ја бар ни нашта нећу одговарати, без врло преке потребе.

Др. Јов. Јовановић.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Одступањем уредника биће јамачно и судбина овога листа решена.

Но остају нам још пуна три месеца да да се за растанак спремимо.

Ми нећемо читаоце своје из небуха изневерити, — па ваљда неће ни они нас.

И за ова три месеца дана „Стармали“ ће чинити своје по програму, који лежи у његовој досадањости а према приликама садањим.

Претплату примамо само на три месеца, т. ј. од почетка октобра до краја ове године, па ко се не боји „кривих појмова, неморала и отрова“ што га „Стармали“ сеје, нека нам се изволи што пре јавити.

Не обећавамо много, но можда ће ова четврт „Стармалог“ бити светлија од ма које дојакосње, јер су нам се са више страна пријавили старији и млађи пријатељи са обећањима да ће са прилозима својим „Стармалом“ додржати свећу; на чему им уредништво унапред лепо захваљује. — Прохте ли се пак и ширем књижевничком кругу, да за ову четврт године покуша опит, какав би могао бити једини оностранни српски хумористички лист под општом негом и уз свестрану припомоћ — то би тек био леп завршетак. (Уредник за цело не би био кваршиша.)

Претплата, — 1 ф. из Аустро-Угарске а 2½ динара из других земаља — шаље се на администрацију „Стармалог“ у Нови Сад, а рукописи уреднику дру Ј. Јовановићу у Каменицу.

Издавањелство „Стармалог.“

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Први календар за 1890. годину.

Сад је баш изишао из штампе:

„ЦАРИЋ“

МАЛИ КАЛЕНДАР СА СЛИКАМА ЗА ПРОСТУ 1890.

Цена је 20 новч. или 40 пара динарских. Пре-продавци добију за готов новац комад по 12 новч.

ЗА КРАТКО ВРЕМЕ ИЗИЋИ ЋЕ:

„ОРАО“

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР ЗА 1890. ГОДИНУ.

који је богато урешен најновијим и најлепшим сликама уз најодабранији и разноврстан садржај, као и до сад што је доносио.

Ми смо се потрудили да овај највећи буде и за 1890. год најбољи, најлепши и по томе најјефтинији српски календар, као што је то и до сада вазда бивао, што ће у осталом за кратко време сам „ОРАО“ најбоље потврдити, а ми ово само међутим укратко јављамо поштованој публици и нашим дојакосњим комисионарима, који нека се изволе унапред пријавити колико којег календара да им пошљемо.

ШТАМПАРИЈА А. ПАЈЕВИЋА у Н. САДУ,
издавалац „Орла“ и „Царића“.

Сад је баш изишло ново издање

БУКВАРА

ЗА СРПСКЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ,

који је саставио покојни др Ђ. Натошевић.
Ово је сад

треће поправљено и прерађено издање,
а цена је, као и пређашњем 16 нов. а. вр.

Од стране учитеља чињене су на пређашње друго издање неки приговори. Ми смо све оправдане приговоре узели у обзир при овом трећем издању, на коме су суделовали у томе најстручнији данашњи људи, те смо добили уверење од многих практичних и отличних наших учитеља, да је ово треће издање најсавршеније дело ове врсте у нашој школској књижевности.

С тога препоручујемо свима учитељима и општинама, који за свје школе требају оваке књиге, да набаве ово најновије издање.

У Новоме Саду, на Преображење 1889.

Штампарија А. Пајевића
у Нов. Саду.

РЕД ШЛОВИДБЕ.

Пошт. лађа
од 8. марта

1889. до
даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у СЛАНКАМЕН, ТИТЕЛ: сваки дан у 5¹/₂ сати после подне
Из НОВОГ САДА за ПОТИСКЕ СТАНИЦЕ: сваки дан осим петка у 5¹/₂ сати после подне.
Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН-БЕОГРАД: сваки дан у 5¹/₂ сати после подне.
Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ-ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у 5¹/₂ сати после подне.
Из НОВОГ САДА у БУДИМПЕШТУ: сваки дан у 10¹/₂ сати пре подне. **ОДПРАВНИШТВО.**

О Г Л А С И.

ФРАЊЕ ХРИСТОФА

БЛЕШТАВИ

ЛАК ЗА ПОД

без мириса, брзо се суши и трајан је

Са својих практичних особина и једнострукости у употреби згодан је за самосвојно лаковање патоса. Собе после 2 сата могу се употребити. Има га у разним бојама (које су као год и масне) а и без боје, који патосу само блеска дају.

Углед и упутство за употребу налазе се код стоваришта

Фрања Христоф, Берлин и Праг. 6—6

Проналазач и творничар правог блештавог лака за под.
Стовариште у Н Саду код Љ. Стефановића.

Ја Ана Чилаг

са мојом 185 центиметара дугом див-лорелен-косом, добила сам је 14-то месечном употребом помаде, коју сам ја сама пронашла. Ова је помада једина помоћ против опадања косе. Она унапређује растење косе и јача власиште. Код мушких проузрокује брзо и снажно растење бркова и браде, и у опште даје длачици већ после кратке употребе природну сјајноћу и лепоту, сврх тога чува је до у најдубљу старост од преране оседелости. Цена је једне тегле 2 фор. Разашиљање дневно на све стране света одмах по плаћеном готовом новцу или унатоц (Postnachnahme).

CSILLAG & COMP.

Budapest, Königsgasse

куда треба све наручбине слати.

При наручбини од 6 тегли на више 25% попушта и плаћена поштарина. 17—20